

Na den tumen andre škola te odmarel!

Tumare čhavoress hin čačipen pro sikhadipen.

- Phenen jon tumenge, hoj vaš tumaro čhavoro imar nane than andre školka abo škola, al'e tumen džanen, hoj jon gadžikane rakloren tumare pašalipnastar len?
- Jon tumen phenen, hoj našti len tumare čhavoress andre školka abo škola, bo tumaro čhavoro bi na achal'olas peske le gadžikane raklorenca?
- Koškeren the keren aver čhavore abo raklore andre škola dukh tumare čhavoresske vaš oda, hoj hin romano čhavoro/romaňi čhajori u e učitel'i oleha nič na keren?
- Skaržind'an tumen le rjaditel'iske pre kada, co kerel o tredno učitel'is abo trjedno učitel'ka, ale o rjaditel'is/e rjaditel'ka na kontrolind'a kada u na kerda nič?
- Sikh'lol tumaro čhavoro jekhetane avre romane čhavorenca andro aver kher abo andro aver kotor la školatar sar gadžikane raklore?
- Diňan tumen andre skaržišagos pre škol'a paš o Čechiko školsko inspekcia, ale e inspekcia na avla andre škola, na vakerelas aňi le učitel'enca ani tumenca u zaphandla e veca oleha, hoj la škola hin čačipen?

HA? Pal'is hin kada diskriminačno keriben, so jon kerde tumenca. Kajso keriben hin zaphendo u kempel pes te braňinel olestar.

O učitel'i the e učitel'ki, rjaditel'i the rjaditel'ki the aver džene, so keren but'i andre školi, našti troman pes te likerel ke tumare čhavore avreder ča vaš oda, hoj tumare čhavore hine Roma. Kada perel vaš savore školi: dajengere školi, zakladna, maškarutne, učeder odborna the uče školi.

Kana mušinel e škola te lel tumare čhavoress?

E škola, so hin nekphašerer tumare trvalone bešibnastar, mušinel tumare čhavoress te lel. Vaš savi obecno škola hin predpisimen - sar pes phenel - spádová

oblast - kada hine o ulici andro pašalipen la školatar, khatar save e škola mušinel le čhavoren te lel. Kada hin vašoda, kaj le čhavoren te hin zaačhado than pašes lengere bešibnastar u kaj te na mušinen sako džives dur te džal.

O zapisi andro zakladna školi ačhen le 1. dži 30. aprilis. Sako škola rozginel peske korkori, kana hin lakero datumos vaš o zapisos. Phučen pre kada, savi škola hin vaš tumenge spadovo u andre savo džives ačhel o zapisos, andre škola, pro foroskero abo gaveskero urados (mangen le dženes, so kerel but'i pro školsko odboros), abo mangen god'i andre arganizacija, so tumen laha keren but'i jekhetane. Tumen šaj tiž arakhen e informacija pre la školakere internetova seri.

Te tumen kamen te přihlašinen tumare čhavoress andre škola, so hin dureder, kadi škola šaj tumen odphenel. Kada hin vašoda, hoj la škola mušinel te jel thana vaš o čhavore andal lakeri spadovo oblast, vaš o čhavore, so bešen pašes. Ale aňi andre ajso pripados našti **o rjaditel'is abo e rjaditel'ka pes likerel inakšeder kijo romane čhavore sar kijo gadžikane raklore.**

E škola šaj tumen dophenel odthoviben, kaj tumaro čhavoro te na džal kada berš andre škol'a, al'e ča aver berš. Te pes kada ačhel, kempel te džal andre padagogicko-psichologicko poradňa the kijo čhavorikano doktoris. Jon posudžinena, či tumaro čhavoro hino zralo vaš e škola abo na.

O jekhpaluno lav hin al'e sajekh tumen. Kana tumen na suhlasinen le odkladoha, mušinel e škola tumare čhavoress te lel.

Ara! Neves mušinen o čhavore, so hine phurerer sar 5 berš, te phirel andre školka.

O čhavoro, so dži agor le školnone beršeske (septembris) doresel 5 berš, mušinel te džal andre školka.

O sikhadipen andre školka hin bipot'ibnaskero. Vaš sako obecno školka existinel spádovo oblast. E školka mušinel te lel le čhavoren, so lenge hin, abo sig ela, 5 berš.

O zapisi andre zakladno školi ačhen le 2. dži 16. majos. Sako školka rozginel peske, kana hin lakero datumos vaš o zapisos. Phučen pre kada, savi školka hin vaš tumenge spadovo u andre savo džives ačhel o zapisos, andre školka, pro foroskero abo gaveskero urados (mangen le dženes, so kerel but'i pre školsko odboros), abo mangen god'i andre arganizacija, so tumen laha keren but'i jekhetane. Tumen šaj tiž arakhel e informacija pre la školakere internetova seri.

Hine diloskere chabena andre škola the školka bipotibnaskere?

Varesave školki the školi den palodileskere chabena hjaba. Kada džal pal thaneskere podmienki. Phučen direkt andre školka abo škola, kaj tumaro čhavoro phirela. Mangen godi la organizacija, so laha tumen san andro kontaktos.

So te kerel, te o rjaditelis abo e rjaditelka na kamen tumare čhavores te lel?

Bari veca hin, kaj tumen te na mukhen tumen te odtradel mujeha. Mangen, kaj o rjaditelis tumen te del pisimen rozgiņipen, hoj jov le čhavores na lel u soske.

Te jov tumen o rozgiņipen na dela, bičhaven tumen e prihlaška **inke** pre la školakero atresis **doporučenone lileha**. Garuven peske o doklados, hoj tumen kada lil bičhadan. Te jon tumen na bičhavena odpheniben dži 30 dıves, pisinen tumen pro krajsko urados u phukaven, hoj e škola abo školka nič na kerel. Prithoven e kopija la prihlaškar u o doklados, hoj tumen e prihlaška bičhadan.

Leperen, hoj kana tumen na suhlasinen oleha, sar o rjaditelis rozginda, tumen šaj pes mindig odvičinel. Ara! O odvičiniĭben (odvoláni) kempel te doručinel le rjaditeliske najnasigeder 15 dıves le povodnone rozgiņipnastar. Pal o odvičiniĭben rozginel o krajsko urados.

Kada perel pro pripadi, kana tumen prihlašinel andre škola le čhavores, so džal andro peršo trjeda, ale tiž, kana tumaro čhavoro prebešel pre aver škola.

Šaj vareko džal tumenca, odprevadzinel tumen pro vakeriben andre škola?

Ha. Avelas bi lačo, te kada manuš hin vareko, so leske tumen paťan. Kada šaj jel vareko tumara familijatar abo varesavo dženo abo varesavi dženi, so kerel buti andre nezskovo organizacija. Kada dženo/dženi šaj dosvečinel, sar o vakeriben andre škola pregejla.

Užaren tumen, hoj o vakeriben andre škola na ela lačo?

Pripravinen pes tumen pro vakeriben anglal. Na daran tumen pes te zaačhel vaš tumare čhavore. Na mukhen tumen pes te tradel andro kutos. **Leperen, hoj tumen kamen ča jekh: kvalitno, lačo sikhadipen vaš tumaro čhavoro.** Dolikeren tumen šilalo šero. Sikhaven lenge, hoj o Roma džanen pes te likerem paťivales, ale na domukhen, kaj jon thoven tele tumari paťiv.

Tumen šaj chuden opre o vakeriben le rjaditelıha abo la rjaditelkaha pro magnetofonos abo mobil u chasñaren kada, kaj te dokazinel, hoj jov abo joj pes

lıkerel diskriminačnones. Ara! Tumen šaj keren o oprechudņipen ča andre škola, kana o rjaditelis abo e rjaditelka tumenca vakerel pal kada, či te lel abo te na lel tumare čhavores. Nane sabadno te chudel opre leskero/lakero osobno vakeriben le kamaratenca andre karčma.

Kaj šaj tumen arakhen pomoca, kana jon tumare čhavoren na lena?

Tumen šaj pes visaren pre **Čechiko školno inspekcija**. Bičhaven abo anen lenge le rjaditeliskero abo la rjaditelkero rozgiņipen, hoj tumare čhavores na ila the o podino odvičiniĭben. O inspektorati la Čechikona školskona inspekcijatar bešen andre krajska fori. O atresis jon tumenge pomozinena pre gaveskero abo foroskero urados abo andre orgaņizacija, sol tumenge pomozinel aver vecenca.

Te o Čechiko školsko inspekcija tumenge na pomozinela, visaren pes takoj pro ombudsmanos, kada hin veřejný ochránce práv, o dženo ab dženi, so zaačhol o čačipena vaš o manuša. Tumen arakhena o kontakti pro agor ale lileske.

So mek šaj jel diksriminacija?

Diskriminacija hiņi e situacija, kana jon tumen phenas na kamen te obslužinel andre karčma abo andre sklepa vaš oda, hoj tumen san Rom abo Romņi, na kamen tumen vaš oda te lel andre buti, te sastaren tumen kijo doktoris, te pre najminel tumenge o kher, ale tiž, kana jon na kamen te lel tumaro čhavoro andre škola. Hin mišto te phuterel takoj pale o muj angle kajso keriben, bo pal o čačipen mušinen savoradženen te jel phuterdo drom kijo ciņiben andre sklepa, kijo buti, kijo bešiben, kijo sastipnaskero parvariben, the tiž kijo sikhadipen.

Cerpindan tumen diskriminacijatar u kamen tumen pes te ratinen angle kada? Hin tumen problemi u andro urados tumenge na pomozinde?

Telefoņinen abo pisinen amenge. Amen tumen daha godi. Amari pomoca hiņi bipotibnaskeri.

Veřejný ochránce práv OMBUDSMAN

Veřejný ochránce práv, Údolní 39, 602 Brno
informačno linka: +420 542 542 888

telefonos (maškarutno): +420 542 542 111

e-mail: podatelna@ochrance.cz

www.ochrance.cz

www.facebook.com/verejny.ochrance.prav

www.twitter.com/ochranceprav